

KESKKONNAMINISTEERIUM

Sihtasutus Keskkonnateabe Ühendus
info@ktu.ee

Teie 16.06.2021

Meie 14.07.2021 nr 15-3/21/3134-2

Vastus avalikule kirjale raiete osas riigimetsa
piirangu- ja sihtkaitsevööndites

Austatud sihtasutuse liikmed

Olete pöördunud Keskkonnaministeeriumi poole, et saada selgitusi kaitsealadel, sealhulgas Natura aladel tehtud raiete ja kehtivate raieteatiste alusel planeeritud raiete põhjuste kohta. Tunnete muret väärtuste kaitstuse pärast, kuna aladel toimub raietegevus.

Loodusväärtuste, sh Natura väärtuste kaitse põhimõtted on paika pandud looduskaitseaduses ja alapõhistes kaitse-eeskirjades. Kaitsealad on tzoneeritud kahte tüüpi vöönditesse – piiranguvöönditesse, kus on lubatud majandustegevus, lähtudes kehtestatud piirangutest ning sihtkaitsevöönditesse, kus lubatakse vaid kaitse-eesmärgist tulenevaid raieid (nt elupaikade taastamise või inimeste ohutu liikumisega seotud raied). Kaitsealade tzoneerimisel on arvestatud, et elupaigad, eelkõige soo- ja metsaelupaigad jääksid sihtkaitsevööndisse ning riigi kohustused Natura võrgustiku raames oleksid tagatud sihtkaitsevööndisse jäävate aladega. Piiranguvööndisse on jäetud alad, kus elupaiku ei esine, kuid ka osa elupaikadest, mis on väikesepindalised, asetsevad mosaiiksel, on madalama väärtusega ja ümbritsetud majandatud aladega. Direktiivid ei kohusta vältima igasugust negatiivset mõju elupaikadele, vaid üksnes sellist, millel on oluline mõju ala terviklikkusele ja elupaiga soodsa seisundi saavutamisele.

Oma pöördumises kirjutate, et olete analüüsinud looduskaitseadusega kaitstud alade raieid ja väidate, et kaitsealade loodus ei ole kaitstud, kuna seal kehtivad raieteatiste. Kuid metsaraie ei tähenda tingimata loodusväärtuste kahjustamist. Raie võib olla teatud liikide ning elupaikade säilitamiseks ka vajalik. Eesti kaitsealade maismaa pindalast 20% moodustavad metsad, mis on määratud piiranguvööndisse, kus majandustegevus on teatud piirangutega lubatud. Majandustegevus, sh metsaraie on lubatud osaliselt ka hoiualadel. Valitseja teeb sellistel juhtudel kaalutletud otsuseid raie lubamiseks, lähtudes põhimõttest, et kaitse eesmärk ei saaks kahjustatud.

Kui alale seatud kaitse-eesmärgid on täidetud, siis on eraomanikule jäetud õigus metsi piiranguvööndis majandada. Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) ei raiu majanduslikel eesmärkidel elupaikades, ei sihtkaitsevööndites ega ka piiranguvööndi elupaikades. RMK raieteatiste kattuvus elupaikadega on seotud eelkõige ohutuse tagamiseks (näiteks ohtlike puude raie teede ja radade ääres) ja kaitse-eesmärkide täitmiseks (elupaiga taastamine, liigikaitse) vajalike raietega. Kaitsealuste liikide elupaikade kattumisel raietega võib olla mitmeid põhjusi.

Esiteks elupaikade taastamine – pärandniitude ning ka lagesoode taastamisel on raie vajalik, et taastada elupaik sealsete liikide säilimiseks. Kaitsealuste liikidega võib raie kattuda ka majanduslike raiete korral. Sõltuvalt kaitsekategooriast tuleb raie lubamisel tagada liigi elupaiga säilimine (III kaitsekategooria) või lähtuda sellest, et liike ei tohi kahjustada (I ja II kaitsekategooria).

Raiete olemuse selgitamiseks tuleb silmas pidada metsakorralduse üldist loogikat, kus otsuste tegemine käib metsaeraldise põhjal. Näiteks kui eraldisel, mida läbib matkarada, on vaja eemaldada matkajatele ohtlikuks muutunud puud, siis esitatakse selle eraldise kohta metsateatis, kuhu märgitakse mh eraldise pindala. See ei tähenda aga, et raietöid tehakse kogu eraldise ulatuses – tegelikult eemaldatakse ikkagi vaid konkreetsed ohtlikud puud. Just seetõttu oleme sarnaste analüüside puhul alati rõhutanud, et numbrid võivad olla korrektsed (kooskõlastatud metsteatiste pindala näiteks), kuid see ei anna ülevaadet raiete tegelikust olemusest.

Raietööd toimuvad ka konkreetsetel looduskaitsealustel põhjustel. Siin tuleb alati arvestada just selles kohas kaitse-eesmärgiks seatuga. Vajalik võib olla valgustingimuste parandamine või on tegu näiteks tormimurruga, mille likvideerimine on vajalik liikide elutingimuste säilimiseks. Raietöid võib ette tulla ka kindlate liikide seisundi säilitamise või parandamisega seoses. Toome mõned näited, milliste liikide elupaikade taastamiseks on vaja teha metsaraiet sh ka kaitsealadel.

Kasvav mets ei ohusta ühtegi liiki, küll aga võib inimese kaasabil liiga tihedalt kasvama pandud puistu olla ebasobiv elupaik näiteks metsisele. Metsise elupaigamudelil analüüsiti mh puistu sobivust metsise elupaigaks ja leiti, et 80% suurema täiusega puistud osutusid metsisele ebasobivateks. Sellistes, metsise jaoks liiga tihedates puistutes, on valik, kas lasta puistul looduslike protsesside toel hõreneda või lubada harvendusraiet, mis eeldatavalt loob metsisele sobivamad tingimused.

Oluliseks looduskaitse prioriteediks on ka sookoosluste ja pärandniitude taastamine. Need on elu- ja toitumispaigana tähtsad paljudele ohustatud liikidele. Näiteks läheb halvasti soode kahjustatelt (nt väikekoovitaja), rabapüül jt. Soode taastamine toob endaga kaasa kraavide paisutamise/kinniajamise ja mõnikord ka raietöid sealsetes puistutes. Ka pärandniitude taastamine toob kaasa raietöid - tulemuseks sobivad kasvualad kaitsevatele liikidele ja pesitsuspaigad avakoosluste lindudele, kelle arvukus on samuti langustrendis.

Seisuga 10.06 Natura aladel ning seisuga 29.06 kaitsealuste liikide leiu- ja elupaikades, sh väljaspool kaitsealasi, kehtisid kokku 11 869 metsateatist kogupindalaga 11 605,41 ha. Aastatel 2011–2020 on esitatud metsateatise kõigi raieviiside osas kokku 94 000 hektaril, kuid juhime tähelepanu, et siin hulgas võib olla ka samas kohas tehtud erinevaid raietöid ning et realiseeritakse ainult osa metsateatistest.

Selgitame ka, et ei vasta tõele, justkui oleks ca pool Natura aladest inventeerimata. Enne Natura alade valimi esitamist Euroopa Komisjonile 2004. aastal koondati kõik elupaikade andmed olemasolevate kaitsealade kohta ning inventeeriti tervikuna kõik eelvalikus olnud potentsiaalsed uued kaitse alla võetavad Natura alad. Hiljem on vastavalt vajadusele alad täiendavalt inventeeritud ja eelnevate inventuuride andmeid täpsustatud, st tehtud ka kordusinventuure. Näiteks viimase 5 aasta jooksul on täiendavalt inventeeritud ligi 100 000 ha. On oluline mainida, et elupaikade kihis kajastuvad ainult need andmed, kus loodusdirektiivi elupaigad inventeerimise hetkel olemas olid. See tähendab, et Natura aladel oleval metsamaal, kus praegu andmebaasis loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide andmed puuduvad, ei ole enamasti mitte inventuur tegemata, vaid sealt ei leitud inventeerimisel loodusdirektiivi elupaikadele vastavaid kooslusi. Alles aastast 2010 hakati inventeerimisel süstemaatilisemalt fikseerima ka neid alasid, kus inventeerija loodusdirektiivi elupaika ei tuvastanud. Selgitame ka, et inventuuridest on välja jäetud sellised alad, kus kaartide ja ortofotode alusel oli juba inventuuride planeerimisel võimalik elupaiga esinemine välistada kameraalselt, näiteks põhikaardil metsamaana märgitud ala, kus oli ortofoto alusel näha, et tegemist oli lagealaga; metsaregistri andmetel oli tegemist noore ja/või

istutatud metsaeraldisega jmt. Samas, paljud alad on olnud juba pikema aja vältel rangelt kaitstud ja seal on loodusväärtuste säilimine igal juhul tagatud, isegi kui alad on osaliselt inventeerimata. Neid täpsustavaid aspekte ei võta arvesse näiteks KAURi teabenõude vastus, millele on viidatud mh ELFi raportis ja mille alusel on tehtud ekslik järeldus nagu olekski inventeeritud vaid 51% Natura alade metsamaast. Keskkonnaministeeriumi jaoks on andmete edasine täpsustamine ja jätkuv elupaikade inventeerimine kindlasti oluline.

Oleme loodusväärtuste kaitsel alati lähtunud selle hetke parimast teadmisest. Looduskaitseaduse alusel tuleb Natura 2000 aladel (kaitseala, hoiuala, püsielupaik) kaitsekorra kindlaksmääramisel lähtuda kaitse eesmärgiks oleva elupaiga või liigi ökoloogilistest vajadustest. Loodusobjekti kaitse alla võtmise otsuse seletuskirjas esitatakse muuhulgas põhjendused kaitsekorra kohta. Kaitsekorra kehtestamisel analüüsitakse kaitse-eesmärkideks olevate liikide ja elupaikade ökoloogilisi vajadusi ja kaitsekord kehtestatakse vastavalt selle analüüsi tulemusena. Seda, kas oleme mõjude hindamise osas korrektselt käitunud või saab seniseid praktikaid paremaks muuta, selgitab rikkumismenetluse käigus tehtav analüüs.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Taimo Aasma
Looduskaitse osakonna juhataja
asekantsleri ülesametis

Herdis Fridolin
626 2879, herdis.fridolin@envir.ee

Marika Erikson
626 2880, marika.erikson@envir.ee